

'n Media-analise oor misdaad in die Suid-Afrikaanse onderwys

Corene de Wet

Departement Vergelykende Opvoedkunde en Onderwysbestuur, Universiteit van die Vrystaat, Posbus 339, Bloemfontein, 9300 Suid-Afrika
dewetnc@hum.uovs.ac.za

A media analysis on crime in South African education. In a content analysis report it was attempted to determine how and with what purpose the printed media report on crime in the South African education sector. The following discursive themes were identified: Media criticism against black educators and learners. Children's rights. Crime in education as a reflection of the disintegration of community values. Principals' denial that crimes were perpetrated at their schools. The relation between location of schools and crime. A culture of violence and crime reigns in education. A spirit of despair and fear pervades education as a result of crime. The media as advocates and mouthpieces for the wronged parties. A political discourse in which attention is paid to racism, as well as the influence of the apartheid and integrated education systems on crime. Finally a number of less prominent themes such as control of firearms, effectiveness of the police, and parental involvement are dealt with. On the grounds of the content analysis it could be concluded that crime is running riot in South African education. However, the possibility exists that this conclusion was based on a skewed media reality.

Probleemstelling en doel

Hoewel Jan en alleman nie daarvan hou om 'n misdaadslagoffer te wees nie, hou hy/sy daarvan om daarvoor ingelig te wees (Fourie, 1995: 48; Oosthuizen, 1994:80; Schneider, 1992:30). Dié inligting word hoofsaaklik deur die "self-interested, and often unfocused, lenses of the mass media" verkry (Beirne & Messerschmidt, 1991:7). Volgens Fourie (1995:48) en Oosthuizen (1994:80) voldoen misdaadnuus aan feitlik al die kriteria wat in die literatuur bestaan oor wat nuuswaardig is (o.a. tydigheid, bereikbaarheid van die toneel, konflik, belangrike persone, konfliktsituasie en menslikheidsaspek) (Froneman, 1997:10; Oosthuizen, 1994:80-81; Chibnall, 1977:23-45). Omdat koerante sonder lesers gedoem is, is dit 'n koerant se eerste plig om die belangstelling van sy lesers te probeer behou. Dit beteken dat leservoorkeure in ag geneem moet word (Muller, 1990:229). En omdat misdaadnuus een van die voorkeure is, sal die media volgens Young (1999:446) nie huiwer nie "to grotesquely exaggerate the problem of crime". Vir Froneman (1997:11) hoort nuus nie net 'n refleksie van gebeure in 'n gemeenskap te wees nie, maar moet dit ook dié gemeenskap se probleme en belangstellings reflekteer. Een van hierdie probleme en belangstellings is misdaad in die onderwys. Berigte oor misdaad in die onderwys handel oor die skynbaar onskuldige, hulpelose slagoffer, gevolglik kan die media daarop aanspraak maak dat hulle nie net op winsbejag toegespits is nie, maar dat "it is fulfilling its public trust to warn the public of possible dangers, so that precautions can be taken" (Greek, 2001:2). Voorts kan geargumenteer word dat berigte oor misdaad in die onderwys kan help om die skuldiges vas te trek; die publikasie van vonnis en straf kan dien as 'n afskrikmiddel; dit herbevestig heersende opvattinge en wetgewing oor sosiaal aanvaarbare gedrag; dit kan die volk en/of 'n groep in morele verontwaardiging verenig; en dien as weerspieëling van die moraliteit, wetsgetrouheid en wetstoepassing in die samelewing (Fourie, 1995:48)

Die misdaadvlakke in die onderwys is 'n groot bron van kommer vir die Suid-Afrikaanse Minister van Onderwys (soos aangehaal deur Rademeyer, 2001:2):

Ek was onlangs by 'n skool in Noordwes en kon my oë nie glo toe ek sien die plek is omtrent weggedra nie. Steen vir steen, totdat daar omtrent niks van oorbly nie.

Volgens 'n departementele verslag (in Rademeyer, 2001:2) het 35% van skole in 1999 voorvalle van misdaad aangemeld en kos misdaad die Departement van Onderwys jaarliks R150 miljoen. Dit blyk uit 'n rekenaarsoektog oor mediaberigte oor misdaad in die Suid-Afrikaanse onderwys dat daar gereeld oor die onderwerp geskryf word (SA Media, 2002). Die breë publiek word dus gereeld en omvattend op hoogte gehou van misdaad in die onderwys. Die werklikheid (nuus) wat die joernalis aan sy/haar lesers voorhou, is nie 'n objektiewe werklikheid nie, dit is 'n geïnterpreteerde werklikheid (De Wet, 2001: 246). In aansluiting hierby moet Beirne en Messerschmidt (1991:8) se opmerking ook nie vergeet word nie:

The type of information which the mass media portray is that

which is 'newsworthy'. They select events which are **atypical**, present them in a **stereotypical** fashion and contrast them against a backcloth of normality which is **overtypical**.

By die lees van berigte oor misdaad kan die vraag dus gevra word: Is skole in Suid-Afrika "danger zones" (Eastern Province Herald, 2001a: 2) of gee die media, ter wille van hoë sirkulasiesyfers, 'n skeefgetrekte werklikheid? Die doel van hierdie artikel is om verslag te lewer oor 'n inhoudanalise waarin gepoog is om vas te stel hoe en met watter doel voor oë die gedrukte media oor misdaad in die Suid-Afrikaanse onderwys rapporteer. Die volgende regsdefinisie van misdaad dien as vertrekpunt vir hierdie artikel:

A crime [is] an act (or omission or a state of affairs) which contravenes the law and which may be followed by prosecution in criminal proceedings with the attendant consequence, following conviction, of punishment (Allen, 1997:1).

Ter bereiking van die doel sal die artikel op die volgende twee vrae konsentreer:

- Wat presies word in die gedrukte media oor misdaad in die Suid-Afrikaanse onderwys geskryf?
- Wat vertel die onderliggende doelstellinge, motivering, oriëntasie en effekte ons van die omvang van misdaad in die Suid-Afrikaanse onderwys?

Navorsingsmetodologie

In rekenaarsoektogte wat gedurende Maart 2002 by SA Media (<http://www.samedia.uovs.ac.za>) gedoen is, het 'n kombinasie van sleutelwoorde wat verband hou met misdaad in die onderwys (gewelds-, eiendoms-, en witboordjiemisdade, asook misdade sonder slagoffer, misdade teen die goeie naam van 'n persoon en rassisme [Allen, 1997:12-13]) ongeveer 4 000 raakpunte gelewer vir koerantberigte wat gedurende die periode 1997 tot Februarie 2002 in Suid-Afrika gepubliseer is. Daar word dus omvattend in die gedrukte media oor misdaad in die onderwys gerapporteer. Weens die groot getal mediaberigte oor die onderwerp is slegs 'n seleksie van dié berigte bestudeer. Berger (1991:28) wys daarop dat dit altyd problematies is om te bepaal hoe verteenwoordigend die steekproef (berigte) is. Om die probleem te omseil, poog inhoudanaliste om 'n redelike groot getal berigte te analiseer. Voorkeur is aan berigte met 'n vergelykingspotensiaal gegee, want naas waarneming, kontekstualisering en sensitisering is vergelyking 'n belangrike kriteria vir kwalitatiewe navorsing (kyk Christians & Carey, 1981:347-362). Geen aandag is aan redaksionele kommentaar geskenk nie, omdat dié kommentaar juis 'n koerant se onderliggende beleid weergee (Fowler, 1991:208; 221). Daarenteen behoort nuusberigte betroubare, onverdraaide, akkurate en onbevooroordeelde nuus te bevat (kyk Merrill, Lee & Friedlander, 1990:403-405 vir die Internasionale Organisasie vir Joernaliste se gedragskodes vir joernaliste, en Carey, 1999:72-77 en Greenwood & Welsh, 1992:116-130 vir regsbesinnings insake die publiserings van valse berigte en naamskending).

Ter bereiking van gestelde doelwitte is van kwalitatiewe en kwantitatiewe inhoudanalise gebruik gemaak. Deur kwalitatiewe inhoudanalise word gewoonlik gepoog om deur kritiese analise antwoorde op vooropgestelde probleemvraete verkry. Kwantitatiewe inhoudanalise let na die frekwensie van geselekteerde simbole, woorde en beelde in die media (vir besprekings van kwalitatiewe en kwantitatiewe inhoudanalise metodologie kyk o.a. Wimmer & Dominick, 1997:111-132; Altheide, 1996:14-33; Berger, 1991:31-35; Jankowski, 1991:163-174; Thomas, 1990:15; Hsia, 1988:283-290; McQuil, 1987:176-179; Christians & Carey, 1981:342-362; Stempel, 1981:119-131). Inhoudanalise werp lig op 'n spesifieke koerant se persepsie van die werklikheid. 'n Koerant se werklikheid verskil dikwels aansienlik van die kwantifiseerbare werklikheid. Tweedens kan deur inhoudanalise vasgestel word of 'n spesifieke koerant 'n sekere politieke party, kultuurgroep, sosiale groep of ras belangriker as 'n ander ag. Deur die taal, simbole, prente en argumente te ontleed, is dit moontlik om 'n kykie in 'n spesifieke koerant se siening van sy leserspubliek te verkry. Voorts is dit soms moontlik om deur inhoudanalise die invloed van 'n spesifieke berig op die waarskynlike leser te bepaal (Windahl, Signitzer & Olson, 1998:133-134; Berger, 1991:27-30; DeFleur & Dennis, 1985:383-386).

Hoewel 'n relatiewe groot aantal koerantberigte vir die doel van die artikel onder oë geneem is, kan die algemeen geldigheid en betroubaarheid van die artikel moontlik bevraagteken word. By die lees van onderstaande verslag moet daar dus nie uit die oog verloor word nie dat daar slegs aan die mees treffende en dominante temas in die media se misdaaddiskoers aandag gegee is. Voorts is die temas nie om kwantitatiewe redes nie, maar oor hulle relatiewe prominensie in die geïdentifiseerde diskoers, as belangrik beskou (Altheide, 1996:29). Hisa (1988:318) se opmerking moet ook in ag geneem word:

When content analysts are free to choose the content, we may fault them for their biases; when they use random selection procedure, we may blame them for missing something important.

Diskursiewe temas

Tema 1: Mediakritiek teen swart opvoeders en leerders

Op die vooraand van die eerste demokratiese verkiesing was swart joernaliste volgens Mazwai (1991:13) onwillig om oor die situasie in skole in swart woonbuurtes te rapporteer, want die opvoeder-boikotte was enersyds 'n anti-apartheidsvertoon, maar aan die ander kant het dit die leerders, die toekomstige leiers van die demokratiese Suid-Afrika, benadeel. In post-apartheid Suid-Afrika is swart joernaliste opmerklik skerp in hulle kritiek teen opvoederoptrede wat tot nadeel van die swart kind strek. In Mboyane (2001a:4) se berig oor 'n swart skoolhoof van Orange Farm se seksuele verhouding met van sy leerders, word by herhaling daarop gewys dat die oopvlekking van die verhouding tot groot hoogtens die resultaat van 'n City Press-ondersoek was. Geen moeite is ontsien om die skoolhoof aan die kaak te stel nie. In nog 'n berig kritiseer Mboyane (2001b:4) vyf opvoeders wat 'n tienjarige leerder vir meer as 'n uur gemartel het omdat hy glo R500 van een van hulle gesteel het. Onder die opskrif "Teacher ... leave those kids alone" lewer Ledwaba, Turkington en Magwaza (1999:5) kritiek op opvoeders:

Despite the government's ban on corporal punishment ... pupils continue to be battered, beaten and abused by a minority of sadistic teachers.

Die volgende aanhalings is voorbeelde uit die korpus van die teks oor kritiek teen opvoeders wat eie belang hoër as dié van hulle leerders stel (kyk ook Hadebe, 2001a:1; Govender, 1999:4):

There are ... teachers who risk their reputation by arriving at class unprepared only to be exposed as "empty vessels" by bright students (Sefara, 2000:2).

Poorly-funded, under-resourced schools are being ripped off by unscrupulous principals whose hands are increasingly being found in school coffers (Bisetty, 2001a:1).

Bisetty (2001a:1) verwys ook na "some greedy principals living the high life".

Nie net swart joernaliste nie, maar ook die konserwatiewe blanke media lewer kritiek op swart opvoeders. Onder die opskrif "En hulle moet kinders opvoed!" berig die Afrikaan (2001a:8) oor 'n swart opvoeder wat betrap is met notas toe sy haar leerlingbestuurderslisensietoets geskryf het. Die slot lui soos volg:

'n Onderwyser is veronderstel om die leerlinge die lewens-lesse [sic] te leer. Maar intussen het hierdie een by hulle gaan leer hoe om dit te ontwyk. Toe leer sy by hulle die kuns af hoe om af te skryf!

Nie net opvoeder nie, maar leerderwangedrag word deur swart joernaliste oopgevelek. Nadat Tabane (1999:9) 'n Joubertparkse kroeg vir twee dae gemonitor het, lewer hy fel kritiek teen "pupils [who] desert classroom for pleasures of the pub". In dieselfde trant berig Moela (2000:7) oor sy ondersoek na leerders wat "drinking holes" tydens skoolure besoek. Komane (1999:2) is krities oor die optrede van 'n groep leerders wat aan 'n opvoedersoptog in Soweto deelgeneem het. Die leerders het straatverkopers en pensionarisse aangerand en hulle goedere en geld met geweld afgeneem. Empatie word met die straatverkopers geskep. Die betogende leerders is dus nie 1976-helde nie, maar "looting ... pupils [who] went on the rampage". Duma (1999:17) skryf oor "boys who claim that they are from initiation schools and believe they are a law unto themselves, disturbing classes at random". Deur die oë van die skoolhoof van Coronationville Hoërskool gee die Sowetan (2001:7) 'n blik op die "metamorfose" van die leerders van dié skool: Vroeër was leerders hardwerkend en respekvol. "Now the majority of pupils are not what either the school or their parents expect them to be."

Nie net tema 1 nie, maar ook tema 2, wat handel oor die regte van die kind, is tipiese post-apartheidsmediadiskoerse.

Tema 2: Die regte van die kind

Die Grondwet, wat 'n Handves van Menseregte insluit, en ooreenkomste soos die *Children's Charter of South Africa*, *Convention on the Rights of Children* en die *Universal Declaration of Human Rights* is tekenend van 'n verbintenis tot die vestiging van 'n menseregte-kultuur (Brook, 1996:204; United Nations High Commissioner for Human Rights, 1989; Children's Charter of South Africa, 1992; United Nations, 1998). Uit die korpus van die teks wat ontleed is, blyk dit dat daar instemming met Hyman en Snook (1999:1-2) se siening is dat leerderstraftoediening dikwels op die skending van leerderregte neerkom. Littlejohn (2000:24) noem wetgewing wat lyfstraf verbied "far sighted and revolutionary". Ledwaba, Turkington en Magwaza (1999:5) is fel in hulle kritiek teen die "minority of sadistic teachers" wat ongenaakbaar in hul toepassing van lyfstraf is. Dié siening word nie deur Mkhondo (2000:12) gedeel nie. Hy skets opvoeders as die onmagtigdes wat onderrig moet verskaf en dissipline moet handhaaf aan leerders wat gewapen skool toe kom.

Die volgende dien as illustrasie van die siening dat kinderregte onder sekere voorwaardes belangriker as die gesagsbevoegdheid van die skoolhoof of onderwysdepartement is. Die Lid van die Uitvoerende Raad (LUR) van Onderwys in Gauteng (in Khangale, 2001:11) lewer as volg kommentaar oor 'n 11-jarige leerder wat 'n nag in polisie-selle moes deurbring omdat die kind na bewering 'n stafie sjokolade gesteel het:

The MEC believes that despite how guilty or wrong the child might be, no child deserves such treatment. Every child has a right to corrective action ... the pupil should with immediate effect be readmitted to the school.

In hoeverre die metodes wat skole gebruik om vas te stel of leerders dwelms gebruik en/of skool toe bring tot die skending van leerders se grondwetlike regte lei, is 'n prominente kinderregtetema (kyk Ehlenberger, 2002:31-31). Dit wil uit 'n analise van die tekste (Hatting, 2001:26; Pienaar, 2001:4; Mothibeli, 1999:1) voorkom asof nóg die ouers nóg die leerders nóg die regering probleme met die deursoeking van leerders en hulle eiendom het. Tot en met die plasing van 'n moratorium op dwelmtoetse by skole deur die Departement van Onderwys (Makhany, 2001:3) was daar egter groot verskille oor die

gebruik van mediese toetse om te bepaal of leerders dwelms gebruik. Uit uitsprake deur skoolhoofde (kyk o.a. Choonara, 2001:14; Ducasse, 2001:3; Hattingh, 2001:26; Makhanya, 2001:3) wil dit voorkom asof hierdie skoolhoofde van mening is dat die wyse waarop hulle mediese toetse vir die vasstelling van dwelmgebruik laat uitvoer, nie leerders se regte skend nie. 'n Moeder, daarenteen, reken dat die toetse haar seun verneder en gestigmatiseer het ten spyte daarvan dat die toetse negatief was (Makhanya, 2001:3). Volgens Asmal (in Ducasse, 2001:3) lei dwelmtoetse tot die skending van leerders se reg tot privaatheid, waardigheid en liggaamlike integriteit.

Terwyl daar in die voorafgaande gedeelte gekyk is na die konflikerende diskoers tussen die prioritisering van kinderregte en die reg van gesagsdraers om dissipline in die algemeen, maar lyfstraf en dwelmtoetsing in die besonder af te dwing, sal daar vervolgens gelet word na die mediadiskoers oor die verband tussen gemeenskapswaardes en misdaad in die onderwys.

Tema 3: Die disintegrasie van gemeenskapswaardes

'n Belangrike tema wat geïdentifiseer is by die bestudering van die korpus van die teks is dat die samelewing besig is om te disintegreer as gevolg van 'n gebrek aan behoudende waardes. Die volgende aanhalings is enkele voorbeelde uit die teks wat hierdie siening die beste illustreer (kyk ook Smith, 2001a:4; Mkokeli, 2001:2; Mkhondo, 2000:12; Swanepoel, 2000:1; Rantao, 1999:12):

Die verhaal van 'n terminaal siek samelewing het hier soos 'n riller ontvou toe 'n verslag oor openbare verhore by skole ... openbaar gemaak is (Impak, 2002:1).

Uit 'n onderhoud in *The Citizen* (1999a:8) blyk dit dat 'n ouer 'n klag van seksuele aanranding op sy dogter teen 'n opvoeder teruggetrek het, omdat hy die saak buite die hof wou skik. Hy wou hê die beskuldigde moet aan hom R100 betaal vir die misbruik van sy dogter. Na aanleiding van die gebeure haal *The Citizen* (1999a:8) 'n lid van die Kinderbeskermingseenheid aan:

If members of the community cannot help us to fight sick people who want to destroy their children, then we are afraid these people will continue to abuse children.

Hierdie siening sluit by die van die LUR vir Veiligheid in Gauteng (soos aangehaal deur Pienaar, 2001:4) aan:

Die barbaarse misdade word nie deur vreemdes van ander lande gepleeg nie. Ons kinders word deur Suid-Afrikaners verkrag — ons ooms, broers en kêrels.

Eastern Province Herald (2001b:2) lewer as volg kommentaar oor 'n verslag oor seksuele misdade in die onderwys: "Schools have become forests and teachers have become animals. They [teachers] see children as tools" en "South Africa is losing its dignity. The country needed to wake up as it was now dead".

Nie net die media nie, maar ook die nasionale Departement van Onderwys is 'n voorstander van die herstel van waardes. Volgens die Departement (Department of Education, 2000:3) moet die volgende waardes onderliggend aan onderwys in Suid-Afrika wees: die bevordering van eerlikheid, integriteit, verdraagsaamheid, werkywer, meelewing, altruïsme, geregtigheid en respek. Uit die bespreking van die volgende tema sal dit blyk dat sommige onderwysbelanghebbendes poog om deur ontkenning en minimalisering hulleself en hulle skole bo 'n gedisintegreerde samelewing te verhef. Uit tema 5 sal dit egter blyk dat almal deel het aan die "terminaal siek samelewing".

Tema 4: "Dit gebeur nie met ons nie"

Uit die studie van die mediaberigte blyk dit dat skole nie met misdaad geassosieer wil word nie. Skole sal misdaadprobleme intern hanteer sodat die skool se naam nie openbaar gemaak moet word nie (Gifford, 1999:13). Uit onderstaande aanhalings uit die geanaliseerde tekste is dit duidelik dat skoolhoofde misdaad by hulle skole óf minimaliseer óf ontken.

Terwyl een skoolhoof sê "net 'n klein groepie in my skool eksperimenteer" met verdowingsmiddels (Hattingh, 2001:26), reken 'n ander hoof dat dagga "a social problem and not a school problem" is (Ad-

kins, 1999:1). 'n Bloemfontein skoolhoof gee die volgende ontwykende antwoord:

It is moontlik dat van die kinders dagga rook, maar ek het geen bewyse daarvoor nie. Die groot probleem is om die skuldiges uit te ken. Ek kan nie ontken dat van die leerlinge dagga rook nie, maar ek kan dit ook nie bevestig nie (Venter, 1998:7).

Oor 'n graad 9-leerder wat by 'n spogskool in die Oos-Kaap gearresteer is omdat hy tydens pouse 'n wapen op 'n medeleerder gerig het, sê die skoolhoof aan Matavire (1999a:1) "I think they were just playing around". Die leerder het glo die wapen aan 'n ander leerder "gewys". Oor 'n leerder wat 'n medeleerder doodgesteek het, sê 'n skoolhoof (aan Stiehler, 2000:1): "Ons is net soos 'n familie en het nooit verwag dat so iets by ons skool sou gebeur nie." Oor seksuele misdade word die volgende gesê:

A report of sexual abuse at a school often leads to frenzied attempts to cover up, instead of deliberate and definite measures to give care to children concerned and to take steps against the alleged perpetrator/s (Smith, 2001b:1; kyk De Klerk, 2000:1 vir dieselfde siening).

Nie net die media nie, maar ook die polisie (soos aangehaal in *The Leader*, 1999:4) kritiseer die skole se volstruishouding:

Schools need to help us. Instead of being worried about their reputation they should worry about the future of the youngsters.

Ook die Minister van Onderwys (soos aangehaal deur Jones, 2001:4) meen dat die kultuur van stilswye verbreek moet word:

I have always subscribed to whistle-blowing ... We are talking about 28 000 (public) schools. Without whistle-blowing, law breaking will ... continue".

Terwyl skoolhoofde seksuele en geweldsmisdade, asook dwelmmisbruik by hulle skole ontken of minimaliseer, word die beskuldiging deur die media, die Minister van Onderwys en die polisie gemaak dat daar 'n kultuur van stilswye ten koste van die leerderbelange heers.

Tema 5: Die verband tussen skoollokaliteit en misdaad

Uit die tekste blyk dit dat nóg die sosiale nóg die ekonomiese stand nóg die dominante ras van die woonbuurt 'n waarborg is dat daar misdaad by sekere skole sal plaasvind en nie by ander nie. Coetzee (2001:10) skryf byvoorbeeld dat alle hoërskole in Kaapstad, "ongegag die welvarendheid van die gebied" waarskynlik 'n dwelmprobleem het. In verskeie koerantberigte word na misdaad by sogenaamde topskole in gegoede woonbuurtes verwys (*Eastern Province Herald*, 2001c:3; Hattingh, 2001:26; Adkins, 1999:1; Gillham, 1999:1; Matavire, 1999a:1; Pelsler, 1998:5; Venter, 1998:7). Altenroxel (2001:1) skryf byvoorbeeld oor seksuele misdade teen kleuters verbonde aan 'n creché "in the posh, cordoned-off suburb of Sundowner, near Northgate". Nie net skole in gegoede woonbuurtes nie, maar ook die feit dat Afrikaans-mediumskole probleme met misdaad het, verdien spesiale vermelding. Joubert (1999:1) skryf oor "skokfeite oor Afrikaanse skole".

Joernaliste (Kahn, Ramalepe, Solomon & Zuma, 2002:2; *Eastern Province Herald*, 2001a:2; Singh, 2001:5; Ngobeni, 1999:7; Moela, 2000:7; 1998:5; Botha, 1998a:15; Beaver, 1997:20; Bisetty, 1997:1; Gifford, 1997:2) wek empatie met swart leerders en opvoeders wat onder haglike omstandighede in verarmde swart woonbuurtes waar misdaad hoogty vier, moet skoolgaan en -hou. Smith (1998:9) gee die volgende beskrywing van leerders:

Die "Take Aways" van Bloemfontein se "supermark-skool" is 450 arm plakkerkinders wat vier jaar gelede in 'n ou, vervalde in-kopiekompleks reg langs 'n besige hoofpad uit die stad ingedruk is.

In dieselfde trant skryf Botha (1998a:15) oor die skoolhoof van 'n Manenberg-skool:

Mr Abader is a small man with big problems. He runs a dilapidated school with dwindling resources in an impoverished community torn apart by gangsterism, drugs, unemployment and apathy.

Opvoeders en leerders verbonde aan spogskole in gegoede blanke woonbuurtes, maar ook diegene verbonde aan skole in verarmde swart

woonbuurtes en plakkerskampe, asook stadskernskole maak hulle skuldig aan, maar is ook die slagoffers van misdaad, want daar heers 'n misdaad- en geweldskultuur in die Suid-Afrikaanse onderwys.

Tema 6: Misdaad- en geweldskultuur in die onderwys

Volgens die literatuur (Shen, 1997:18; White, 1995:52-53; Gibson, 1994:2-6; Setiloane, 1991:59-64) is misdaad en geweld in die onderwys 'n kenmerk van die Suid-Afrikaanse en internasionale onderwystoneel. Hierdie tema het sterk na vore getree tydens die analise van die tekste. Die tema word eerstens geïllustreer in berigte oor die wyse waarop veral leerders die reg in eie hande neem, en tweedens deur die persepsie wat geskep word dat reg en geregtigheid nie geskied nie en derdens deur gewelds- en misdaadleksikon.

Uit die bestudering van die tekste wil dit voorkom asof leerders moeg is vir die hoë misdaadvlakke in die onderwys. Gophe (2001:10) skryf in die verband:

Hundreds of angry children ... took to the streets yesterday in protest against a spate of burglaries which have forced them to abandon at least one educational project.

Leerders is nie net moeg vir misdaad nie, maar het die reg in eie hande geneem (kyk Hadebe, 2001b:3; Hagen, 2000:5; Meyer & Suder, 2000:1; Mkhwanazi, 2000:1; Ncaca, 1999:1; Beaver, 1997:20; Die Burger, 1997:11; Mkhwanazi, 1997:4 vir berigte oor leerders wat die reg in eie hande geneem het). Let op die volgende twee aanhalings oor straatreg in die Suid-Afrikaanse onderwys:

[Learners] went on the rampage ... stoned a police vehicle ... and] ... threatened to take the law into their own hands (Star, 1997a:1).

Angry pupils hunted the thieves down, ... frustrated pupils took the law into their own hands (Bengu, 2000:2).

Uit die geanaliseerde tekste wil dit voorkom asof een van die onderliggende oorsake vir straatreg die siening is dat reg en geregtigheid nie geskied nie. Die volgende is slegs enkele voorbeelde waarin die persepsie geskep word dat misdadigers of beweerde misdadigers skotvry kom. 'n Opvoeder wat skuldig bevind is aan diefstal, is nie ontslaan nie; intendeel: "The truth is that former Ngangelizwe teacher ... was never charged by the department or dismissed, but redeployed to another school (Eastern Province Herald, 2000:6). 'n HIV-positiewe opvoeder, wat na bewering drie leerders verkrag het, "is still teaching despite the shocking charges against him" (Ngobeni, 2001:20). 'n Onderwysamptenaar wat oor 'n tydperk van twee jaar slegs ongeveer 30 dae by die werk was, was volgens Bisetty (2001b:2) nog steeds op die diensstaat van die onderwysdepartement ten spyte daarvan dat 'n kommissie van ondersoek aanbeveel het dat die amptenaar ontslaan word. Die persepsie word selfs geskep dat misdaad in die onderwyssektor lonend is. Botha (2000:3) berig oor die "goue handdrukke van miljoene rande aan twee topamptenare ... nadat hulle lank geskors was" (kyk Bantam, 2001:3; Rademeyer, 2001:18; Daily News, 1999:1; Die Patriot, 1999:8 vir nog berigte oor opvoeders en onderwysamptenare wat na skuldigbevinding of ernstige klagtes teen hulle nie uit hulle poste ontslaan is nie).

In teenstelling met voorafgaande geïmpliseerde en openlike kritiek teen van die onderwysdepartemente, word daar in verskeie van die tekste berig dat van die onderwysdepartemente 'n ongenaakbare houding jeens misdaad in die onderwys het. Hulle doen skynbaar alles in hulle vermoë om misdaad uit te wis (kyk ook Mabuza, 2001:1; Mecoamere, 2001:3; Mohale, 2001:4; Mquqo, 2001:4; Eastern Province Herald, 2000:6). 'n Wes-Kaapse onderwyswoordvoerder sê byvoorbeeld (aan Dreyer, 2001:6): "We take a zero tolerance view of corruption." Dié standpunt word by implikasie herhaal deur 'n woordvoerder van die KwaZulu-Natalse onderwysdepartement (aan die Natal Witness, 2001:3) na die kennisoplegging van twee vrouens wat skuldig bevind is aan eksamenbedrog:

I hope this case will send out a strong message that any fraudsters will be dealt with in the harshest manner.

'n Uitstaande kenmerk van die berigte wat ontleed is, is die groot aantal woorde uit die geweldsleksikon. Die beklemtoning van die geweld-

dadige en sensasionele is tipies van misdaadverslaggewing (Bortner, 1988:140; Chibnall, 1977:77). In van die berigte word daar melding gemaak van 'n "mass brawl" (Johns & Bamford, 1999:1), "reign of terror" (Bisetty, 1997:1), "a mob stormed the school" (Ndiyane, 2001:3), "revenge mission" (Mkhwanazi, 2000:1), "chaos reigned" (Mkhwanazi, 2000:1) en "simmering tensions" (Johns & Bamford, 1999:1). Uit die volgende sinsnedes wil dit voorkom asof onderwys in Suid-Afrika feitlik onder oorlogsomstandighede plaasvind: "Belhar school under siege" (Joseph, 2001:4) en "duisende ruk na dorp op" (Du Preez, 1998:2). In Botha (1998a:15) se artikel "Where black boards have bullet holes" word 'n oorlogsituasie voor die gees geroep. Dit wil voorkom asof bendegeweld sulke afmetings aangeneem het dat onderwys in sekere skole in Suid-Afrika feitlik onmoontlik is: "an armed gang has attacked a school in Durban" (Ross, 1999:2), "bands of thugs ... roam the township streets during the day (Duma, 1999:17) en "battle shock hits school on front line in gang warfare" (Johns, 2000:7). Geweldsmisdade is skynbaar 'n algemene verskynsel in skole: "gun-wielding thieves" (Bengu, 2000:2), "gun-toting thugs ... pistol-whipped several teachers" (Mecoamere, 2002:3) en "a group of men entered the school ... with dangerous weapons, assaulted a pupil and created panic among learners and educators" (Singh, 2001:5; kyk ook Mothibeli, 1999:1). Uit verskeie berigte blyk dit dat leerders besonder gewelddadig is: Du Preez (1998:2) skryf oor "aggressiewe leerlinge" wat polisievoertuie se bande stukkend gestee het. Mahlangu (2000a:5) skryf oor 'n leerder "who was beaten almost to a pulp" tydens 'n rassegeveg, terwyl Sowetan Sunday World (2001:4) verwys na "trigger-happy schoolkids" (kyk na Hadebe, 2001a:1; Cembali, 2000:9; Fourie, 2001:4; De Klerk, 1999:4; Johns & Bamford, 1999:1; Komane, 1999:2 vir nog voorbeelde van beskrywings van gewelddadige optrede deur leerders). Van Niekerk (1999:2) se beskrywing van 'n koshuismatrone wat deur 'n 16-jarige seun verkrag is, is 'n tipiese voorbeeld van misdaadverslaggewing waar die gevolge van die misdaad in besonderhede beskryf word:

Sy het haarself later losgewikkel en met bloed wat uit haar neus, ore en mond gestroom het, teruggestrompel na die koshuis. Haar oë was toegeswel en haar kakebeen was gebreek.

Die volgende twee sinsnedes spel die omvang van verkrachtings in Suid-Afrikaanse skole uit: "raping spree" (Ngobeni, 2001:20) en "teachers ... have declared an open season for raping schoolgirls (Hans & Lubisi, 2001:1). Na opvoeders word verwys as "classroom perverts" (Hans & Lubisi, 2001:1).

Nie net geweldsmisdade word aan die kaak gestel nie. Met negatiewe woorde en ironie word leerders en opvoeders se drankmisbruik veroordeel: "besope kinders" (Meyer, 1998:9), "pupils were ... raving and drinking in uniform" (Molwedi, 2000:2; kyk ook Tabane, 1999:9). Opvoeders word as "empty headed drunkards" (Sefera, 2000:2) beskryf.

Die misdaad- en geweldskultuur wat tot uiting kom in straatreg en die persepsie dat reg en geregtigheid nie geskied nie, lei skynbaar tot 'n gees van wanhoop in die Suid-Afrikaanse onderwys.

Tema 7: Daar heers 'n gees van wanhoop en vrees in die Suid-Afrikaanse onderwys

Uit die bestudering van die berigte wil dit voorkom asof daar 'n gees van wanhoop onder onderwysbelanghebbendes heers as gevolg van die hoë misdaadvlakke. Dié gees word duidelik deur die volgende onder-opskrif geïllustreer: "Verbrokkeling van gesag en geen hoop kry gestalte by skool" (Swanepoel, 2000:13). Uit die volgende aanhalings uit onderhoude met skoolhoofde wil dit voorkom asof die misdaadvlakke in die onderwys tot die algehele disintigrasie van onderwys kan lei:

The school was struggling already. How are we going to manage now? (Botha, 1998b:5)

The school has absolutely nothing any more. We've had such a string of burglaries this year that we've reached an absolute crisis (Makhado, 2000:6).

Uit uitsprake deur opvoeders wil dit voorkom asof hulle van mening

is dat hulle 'n verlore stryd teen misdaad voer (Bantam, 2001:8; Smith, 2001a:4; Ndiyane, 2001:3; Bisetty, 1999:6; Hoffman, 1997:2; Smith, 1997:2). 'n Opvoeder van 'n gevestigde skool sê byvoorbeeld aan Matavire (1999b:1):

I nearly had a nervous breakdown. I just feel like running away from everything. I am very demoralised and so angry today. It's so disheartening that we work so hard to improve the school and such a thing happens.

Uit koerantberigte blyk dit dat daar empatie en bewondering is vir opvoeders wat ten spyte van haglike omstandighede getrou op hulle poste is. Botha (1998a:15) skryf: "the teachers ... are nervous wrecks, yet they defy the harrowing conditions at the school and are fiercely devoted to their jobs" (kyk ook Smith, 1997:2; Beaver, 1997:20).

Die volgende paar aanhalings illustreer die empatie van die media en belanghebbendes met veral minderbevoordele leerders in misdaad-geteisterde woonbuurtes (kyk ook Mecoamere, 2002:3; Hans & Lubisi, 2001:1; Matavire, 2001:6; Smith, 1997:2). 'n Skoolhoof van 'n spesiale skool sê (aan Rapitso, 2000:3):

I wish the thieves knew who they were stealing from and the appalling conditions of the children, because they would not be doing that if they knew that these children will not have anywhere to go should this school be closed.

[The vandals] emptied bags of soya-milk powder intended to feed undernourished pupils (Campbell, 1997:7).

Leerders word feitlik tot martelare verhef:

Dit is demoraliserend, maar ons het ons leerlinge gevra om nie moed te verloor nie en nederig voort te gaan met hul werk (Hoffman, 1997:2).

Die empatie met die leerders word waarskynlik die beste saamgevat deur die vraag van 'n woordvoerder van die Suid-Afrikaanse Onderwysersunie aan die Eastern Province Herald (2001a:2): "If pupils are not safe at school where will they be safe?"

Dit blyk voorts uit die geanaliseerde tekste dat nie net wanhoop nie, maar ook vrees 'n prominente emosie is in skole waar misdaad hoogty vier (Khan, 2001:2; Ndiyane, 2001:3; Bisetty, 1999:6). Smith (2001a:1) skryf byvoorbeeld na aanleiding van 'n verslag oor seksuele misdade in skole: "Schools is not just a place of learning for South African school girls, but it can be a place of terror too."

Die vrees en wanhoop wat daar as gevolg van die misdaad heers, word deur die volgende bydraende faktor, was as 'n subtema geïdentifiseer kan word, geïntensifiseer: daar is nie geld nie. Die volgende voorbeelde uit die geanaliseerde teks oor skole se onvermoë om hulleself te beveilig, verdien vermelding. 'n Skoolhoof het die volgende te sê (aan Mackay & Mnyakama, 1997:4) oor die feit dat 'n gebreke omheining, waardeur vandale toegang tot sy skoolterrein verkry, nie herstel word nie: "We were told [by the Department] there was no money to repair it. We do not have the money to do it ourselves" (kyk Erasmus, 2000:2; Bisetty 1997:1; Campbell, 1997:7; Gifford, 1997:2 vir dieselfde tipe opmerkings).

Die media toon nie net empatie met leerders wat in haglike omstandighede moet skoolgaan nie, maar dien ook as spreekbuis vir die verontregtes.

Tema 8: Die media as die spreekbuis vir die verontregtes

Die doel van 'n eksposé is om dit wat juridies en moreel verkeerd is, aan die kaak te stel (Benjaminson & Anderson, 1990:156). Benjaminson en Anderson (1990:158) se siening dat "a factually accurate story ... should never be killed simply because it is unfair in the sense that all contrary assertions are not published along with the damaging facts" vind weerklank in verskeie berigte.

In 'n berig wat slegs gebaseer is op die getuienis van 'n negejarige leerder wat 'n oog verloor het as gevolg van houe met 'n dik stok, wek Ngobeni (2001:9) empatie met die dogter en haar moeder:

My child has lost everything and she will never get a job. Who will want to employ a person with one eye? ... Sometimes I can't sleep at night when I think of how much my child is suffering. She does not play with her friends anymore, they laugh at her all

the time. Sometimes she comes home crying after school because children are laughing at her.

En by monde van die moeder word 'n oordeel oor die opvoeder en die Onderwysdepartement uitgespreek: "What kind of person can do such a thing and the department responsible let her teach?" Volgens Ngobeni (2001:9) het sy verskeie onsuksesvolle pogings aangewend om die onderwysdepartement vir kommentaar te nader. Daar is egter geen aanduidings dat sy die vermeende oortreder of die skoolhoof genader het nie.

Neetling (2001:8) beskryf 'n leerder wat deur haar opvoeder met 'n plastiekpyp geslaan is, as 'n "shy nine-year-old". Neetling (2001:8) wek empatie met 'n skynbaar naïewe leerder wat onredelike straf moes verduur.

Smith (1999:7) gee die volgende beskrywing van 'n leerder wat na bewering deur een van haar opvoeders verkrag is:

The child ... sat with her arms tightly clasped across her chest, her lips firmly set and her eyes brimming with tears.

In nie een van voorafgaande berigte is gepoog om onbetrokke te bly nie. Die joernaliste het 'n "stem" aan die slagoffers gegee en die vermeende oortreders aan die kaak gestel.

Tema 9: Politieke diskoers

'n Uitstaande kenmerk van Suid-Afrikaanse politiek is die beklemtoning van rasseverskille. Tot en met 1994 is die Suid-Afrikaanse politieke toneel deur twee politieke temas oorheers, naamlik die regverdiging van apartheid en die stryd teen apartheid. Konstitusionele veranderinge het nie 'n verandering in die diskoers teweeggebring nie (The Citizen, 1999b:8; Seekings, 1995:25-42; Evening Post, 1985:6). In die geanaliseerde berigte is daar verskeie stellings waarin die ANC-regering se onderwysbeleid vir misdaad in skole verantwoordelik gehou word. Die Afrikaner (2001b:12) lys byvoorbeeld verskeie voorbeelde van misdade wat in Suid-Afrikaanse skole plaasvind, o.a. die uitlek van vraestelle en moordpogings op leerders, ter illustrasie van dié koerant se siening dat "gemengde onderwys reeds besig is om ... onbeskaafde praktyke daar te stel". Sommige Afrikaanssprekende opvoeders reken dat die geïntegreerde onderwysstelsel "'n tydbom" is (Coetzee, 1997:4). Hierdie siening word deur die Afrikaner (2000:12) gedeel:

Ernstige beserings is al in die proses [rasse-onluste] opgedoen, alhoewel genadiglik nog geen Blanke leerling gesterf het nie. Daar kan verwag word dat as hierdie rassistiese Swart aanvalle op Blanke leerlinge so voortgaan, daar vroeër of later 'n noodlottige voorval moet plaasvind.

Terwyl die ultrakonserwatiewe pers en onderwyswoordvoerders onderwysintegrasie as die kernorsaak vir misdaad in die onderwys beskou (kyk Fourie, 2001:4; Afrikaner, 2001c:8; Afrikaner, 1999:6; Die Patriot; 1999:8), word misdaad in sommige van die tekste geregverdig op grond van Suid-Afrika se apartheidsverlede (De Lange, 2001:2; Khumalo & Meyer, 2000:3; Littlejohn, 2000:24; Naidu, 1998:17; Tromp, 1998:3).

'n Algemene kenmerk van 'n mediadiskoers oor rassisme is die ontkenning van rassisme (Van Dijk, 1997:37). Uit die ondersoek blyk dit dat in verskeie berigte oor gewelddadige leerder-op-leerder-konflik oor die kleurgrens heen 'n skoolhoof, lid van die beheerliggaam en/of gemeenskapsleier aangehaal word waar hy/sy sê dat die konflik nie as rasgemotiveerd gesien moet word nie (kyk Cape Argus 2000: 4; Mboyanane 2000:4; Erasmus, 1999:1; Thompson 1998: 1; Star 1997b:6). Die teendeel is egter ook waar. Rassisme word dikwels as die oorsaak van leerder-op-leerder-geweld gesien (kyk o.a. Mahlangu, 2000b:4; Monare, 2000:6; Sunday Tribune, 1999:3; Anstey & Ledwaba, 1997: 5; Coetzee, 1997:4; Star, 1997c:2). Die Afrikaner (2001b:12) maak die beskuldiging dat die Suid-Afrikaanse media die omvang en oorsake van rasgebaseerde leerder-op-leerder-konflik by skole doodswyg. Die argument lui soos volg:

Telkens word die rassegroep van die betrokkenes verswyg, maar die gevolgtrekking kan uit die gegewens afgelei word dat dit telkens blanke leerlinge is wat die teiken is van swart geweld.

Dit is belangrik om by die beoordeling van 'n politieke diskoers die verhouding van die media met die bestaande gesagstrukture in ag te neem (Seekings, 1995:25; Solomon, 1994:178; kyk tema 1). Dit wil voorkom asof misdad in die onderwys aan politieke partye, die media en onderwysbelanghebbendes 'n platform vir politieke retoriek gee. Terwyl sommiges rassekonflik aan die groot klok hang, ontken ander dit. Voorts blyk dit uit die geanaliseerde tekste dat beide geïntegreerde én apartheidsonderwys vir misdad in die onderwys verantwoordelik gehou kan word.

Minder prominente diskursiewe temas

Dit moet weer eens beklemtoon word dat die diskursiewe temas wat bespreek is, slegs die mees opvallende en dominante temas is. Vervolgens sal na enkele relatief minder prominente temas verwys word. 'n Relatief belangrike en kontroversionele misdaaddiskoers, naamlik vuurwapenbeheer (Proudlock, 2000:3-6; Shen, 1997:18-19), is in enkele van die geanaliseerde tekste aangeraak. Terwyl die Eastern Province Herald (2001a:2) beweer kinders gaan skool toe "armed to the teeth", lewer Beaver (1997:20) soos volg kommentaar in 'n berig oor skietvoorvalle in Suid-Afrikaanse skole:

As learners learn the potency of guns, so they take these tools of death to the schools where they are engaged in a struggle against peer pressure and authority.

Die LUR vir Onderwys in die Oos-Kaap, Sizani sê-vra aan 'n verslaggewer van die Eastern Province Herald (2001a:2): "Why have children got guns? I keep hammering on the same point to parents — make sure your children are safe."

Reeds uit die bespreking van die politieke tema en die literatuur (Sonnekus & Cloete, 1994:18-30; Schneider, 1992:33; Van Aardweg, 1987:223-230) blyk dit dat die oorsaak van misdade 'n belangrike misdaadtema is. Uit die geanaliseerde tekste blyk dit dat die rol van ouers as oorsaak vir misdad in skole nie onderskat moet word nie. By monde van 'n polisiewoordvoerder plaas The Leader (1999:4) die blaam vir die dwelmprobleem by skole op die skouers van ouers: "I blame [the parents] because they do not know their children". Nadat Rantao (1999:12) skoolgeweld in die Oos-Kaap met die van Littleton¹ in die Verenigde State van Amerika vergelyk het, skryf hy "we first have to stop the violence in our homes".

Enkele van die geanaliseerde tekste (Ntabazalila, 2001:3; Hoffman, 1997:2) bevestig Oosthuizen (1994:81-88) se bevinding dat die Suid-Afrikaanse media 'n kritiese ingesteldheid jeens die polisie openbaar. In voorafgemelde berigte word die persepsie geskep dat die polisie oneffektief is in die bekamping van misdad by skole.

Voorafgaande is slegs enkele van die minder prominente diskoerse. 'n Diskoers wat byvoorbeeld glad nie aangeraak is nie, is die rol van die gemeenskap, onderwysdepartemente en ander belanghebbendes in die voorkoming van misdad (kyk o.a. Joseph, 2001:4; Erasmus, 2000:2; Smith, 1997:2).

Ten slotte

Jan en alleman in Suid-Afrika word gereeld en omvattend op hoogte van misdad in die onderwys gehou. Aangesien die werklikheid (nuus) wat joernaliste aan hulle lesers voorhou, nie 'n objektiewe werklikheid nie, maar 'n geïnterpreteerde werklikheid is, sal daar vervolgens 'n sinopsis van hierdie werklikheid gegee word.

'n Gewelds- en misdadkultuur heers in die Suid-Afrikaanse onderwys. Die omvang van die probleem en die owerheid se onvermoë om dit hok te slaan, lei tot straatreg, die disintegrasie van onderwys, asook 'n gees van wanhoop en vrees onder opvoeders en leerders. Hoewel sommige skoolhoofde die aanwesigheid van misdad by hulle skole ontken of minimaliseer, blyk dit dat feitlik geen opvoeder, leerder of amptenaar uit die misdadgolf kan ontsnap nie. Die oorbelemtoning enersyds, maar ook die miskenning andersyds van kinderrege; die geïntegreerde maar ook die apartheidsonderwysstelsel;

'n gebrek aan ouer- en gemeenskapsbetrokkenheid; asook die disintegrasie van gemeenskapswaardes is moontlike oorsake vir misdad in die onderwys. 'n Gebrek aan gemeenskapswaardes is egter nie net 'n oorsaak vir misdad in die onderwys nie, maar is ook 'n refleksie van 'n siek samelewing.

Die media sien dit as hulle taak om as spreekbuis en kampvegter vir die verontregte slagoffers van misdad op te tree. Swart en wit joernaliste is gevolglik fel in hulle kritiek teen opvoeders en leerders wat hulle aan misdad skuldig maak.

As Froneman (1997:11) se siening dat nuus "is not merely a mirror of society, but it does present to society a mirror of its concerns and interests", waar is, het hierdie inhoudanalise aangetoon dat misdad hoogty in die Suid-Afrikaanse onderwys vier. Die moontlikheid bestaan egter dat hierdie gevolgtrekking op 'n skeefgetrekte media-werklikheid gebaseer is (Gerald, 1983:11), want die mag van die media in die "skepping" van 'n misdadgolf² ter wille van sirkulasiesyfers moet nie onderskat word nie. 'n Empiriese ondersoek na misdad in die onderwys is dus noodsaaklik. Hierdie inhoudanalise dien as agtergrondstudie vir sodanige ondersoek.

Summary

The South African reading public is regularly and extensively informed about crime in education. The reality (news) that the journalist presents to his/her reader, is not an objective reality, but an interpreted reality. Sometimes, for the sake of higher circulation figures, the reality is a skewed one. In this article a content analysis is discussed in which it is attempted to determine how and with what purpose the printed media report on crime in South African education.

In computer searches undertaken in March 2002 at SA Media (<http://www.sanmedia.uovs.ac.za>) a combination of keywords related to crime in education (violent, property and white-collar crime, as well as crimes without victim, crimes against the good name of a person, and racism) produced approximately 4 000 incidents in newspaper reports published in the period between 1997 and February 2002 in South Africa. Because of the large number of media reports, only a selection was studied. Preference was given to reports with the potential of comparison, because in addition to observation, contextualisation and sensitising, comparison is an important criterion for qualitative research.

When the selected texts were studied, various discursive themes were identified. The following is a summary of these themes.

Theme 1: Media criticism against black educators and learners:

On the eve of the first democratic election, black journalists were reluctant to report on the situation in schools in black townships, because the educator boycotts were a display of anti-apartheid on the one hand, but on the other hand it disadvantaged the learners, the future leaders of the democratic South Africa. In post-apartheid South Africa black journalists are harsh in their criticism of educator conduct that could be disadvantageous for the black child, going to great lengths to expose misconduct of educators. Not only misconduct by educators, but also by learners is exposed by black journalists. Demonstrating learners are not 1976 heroes, but "looting ... pupils [who] went on the rampage".

Theme 2: The rights of the child:

In an era and a country where human and children's rights are prioritised, there is a view, judging by the analysed texts, that punishment of learners and medical testing to determine drug abuse often amount to the invasion of learners' rights. Furthermore, children's rights are

¹ Dertien leerders is deur twee lede van 'n jeugbende op die skoolterrein doodgeskiet. Die twee benedelede het daarna selfmoord gepleeg (Rantao, 1999:12).

² In 1976 het New York skynbaar 'n golf van misdad teen bejaardes beleef. By nadere ondersoek het dit geblyk dat drie koerante, die *New York Times*, die *New York Daily News* en die *New York Post* en vyf plaaslike televisiestasies feitlik elke dag om vattend oor misdad teen bejaardes berig het. In werklikheid was geweldsmisdade teenoor bejaardes in 1976, 19% laer as die vorige jaar. Die Amerikaners het egter geglo dat misdad teen bejaardes buite beheer was. Bejaarde New Yorkers het in vrees gelewe (kyk Greek, 2001:2; Schneider, 1992:30).

considered in some circumstances as more important than the authority of principals and education departments. The counter-argument is also raised in the media, namely that the persons in authority have been disempowered as a result of the overemphasis on children's rights.

Theme 3: The disintegration of community values:

An important theme that was identified when the corpus of the text was studied, was that crime in education is a reflection of a society that is disintegrating because of a lack of conservative values.

Theme 4: "It does not happen to us":

Schools do not want to be associated with crime. From the analysed texts it appears that while many principals deny or minimise sexual and violent crimes as well as drug abuse at their schools, the accusation is made that a culture of silence prevails at a cost to learner interests.

Theme 5: The relation between location of schools and crime:

From the texts it can be concluded that educators and learners at top schools in affluent white suburbs, but also those at schools in poor black townships and squatter camps, as well as inner city schools are guilty of, but also victims of crime.

Theme 6: Culture of crime and violence in education:

According to the literature crime and violence in education is a characteristic of the South African and international education scene. This theme came strongly to the fore during the analysis of the texts. The theme is illustrated first of all in reports on the way in which learners in particular take the law into their own hands, secondly by the perception of a failure of justice that is created, and thirdly by the violence and crime lexicon.

Theme 7: A spirit of despair and fear reigns in South African education:

From studying the reports it would appear that a spirit of despair and fear reigns among stakeholders in education as a result of the high crime levels. Empathy is evoked for educators and learners who work and attend school in desperate and dangerous conditions.

Theme 8: The media as mouthpiece for wronged persons:

In several reports journalists empathically give a "voice" to the victims of crime in education. Suspected perpetrators are exposed.

Theme 9: Political discourse:

In a political discourse attention is paid to racism as well as the influence of the apartheid and integrated education system on crime.

Less prominent discursive themes:

A number of less prominent discursive themes, among others on control of firearms, the effectivity of the police, and parental involvement were also identified.

On the grounds of the content analysis it can be concluded that crime is rampant in South African education. However, this conclusion could possibly be based on a skew media reality. An empirical investigation of crime in education is therefore essential.

Verwysings

Adkins B 1999. Ten pupils await expulsion verdict. *Eastern Province Herald*, 30 March.

Afrikaner, 6 Desember 2001a:8. En hulle moet kinders opvoed!

Afrikaner, 8 November 2001b:12. Gemengde onderwys laat sy invloed geld.

Afrikaner, 4 Oktober 2001c:8. As kind steel, is dit hoof se skuld!

Afrikaner, 7 September 2000:12. Rasse-onluste by Hoërskool Pretoria-Wes.

Afrikaner, 19 Maart 1999:6. Rig op die regterflank.

Allen MJ 1997. *Textbook on Criminal Law*. Fourth Edition. Mayfield: Blackstone Press.

Altenroxel L 2001. Shock sex allegations at creche. *Star*, 27 August.

Altheide DA 1996. *Qualitative media analysis*. London: Sage Publications.

Anstey G & Ledwaba L 1997. School at war. *Sunday Times*, 18 May.

Bantam H 2001. Vandalism, theft crisis for primary school principal.

Eastern Province Herald, 5 September 2001.

Bantam H 2001. I'm sorry, declares disgraced principal. *Eastern Province Herald*, 26 July.

Beaver V 1997. Dealers in death stalk our schools. *Sunday Tribune*, 2 March.

Bengu C 2000. Thieves hit school as cops lecture pupils. *Sowetan*, 22 August.

Berger AA 1991. *Media research techniques*. Newbury Park: Sage Publications.

Beirne P & Messerschmidt J 1991. *Criminology*. San Diego: HBJ.

Benjaminson P & Anderson D 1990. *Investigative reporting*. Ames: Iowa State University Press.

Bisetty K 2001a. School funds robbed. *Daily News*, 19 April.

Bisetty K 2001b. Top KZN official faces axe. *Daily News*, 20 September.

Bisetty K 1999. Pupils at thugs' mercy. *Daily News*, 25 November.

Bisetty K 1997. Chalk-down at Inanda. *Daily News*, 30 April.

Bortner MA 1988. *Delinquency and justice*. New York: McGraw-Hill.

Botha A 2000. Komitee vra vrae oor goue handdrukke van R3 m. *Die Volksblad*, 9 Augustus.

Botha A 1998a. Where black boards have bullet holes. *Cape Argus*, 1 April.

Botha A 1998b. Intruders smash up school for township's poor. *Cape Argus*, 6 May.

Brook DL 1996. From exclusion to inclusion: racial politics and South African educational reform. *Anthropology & Education Quarterly*, 27:204-231.

Carey P 1999. *Media law*. London: Sweet & Maxwell.

Campbell C 1997. Intruders leave trail of damage at school. *Cape Times*, 7 January.

Cape Argus, 30 August 2000:4. Race insults end in school fights.

Cembi N 2000. Racial clashes at PE school. *Eastern Province Herald*, 31 October.

Chibnall 1977. *Law-and-order news*. London: Travistock Publications.

Children's Charter of South Africa 1992. Available url:

<http://www.anc.org.za/misc/childcht.htm>.

Choonara S 2001. Schoolkids sent for drug tests. *Sowetan*, 1 June.

Christians CG & Carey JW 1981. In: Stempel GH & Westley BH (eds). *Research methods in mass communication*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall: 342-362.

Coetzee H 2001. Dwelm-euwl steek kop uit by Kaapse laerskole. *Die Burger*, 27 Junie.

Coetzee S 1997. Rassegevegte breek weer in Pta-skool uit. *Beeld*, 5 Mei. *Daily News*, 12 August 1999:1. Two bogus teachers sent to jail over fake qualifications.

Defleur ML & Dennis EE 1985. *Understanding mass communication*. Dallas: Houghton Mifflin Company.

De Klerk E 2001. Skole sal eerder sekskandale toesmeer. *Die Volksblad*, 14 Desember.

De Klerk N 1999. Traangas gebruik ná beweerde geveg by skool. *Die Volksblad*, 17 September.

De Lange L 2001. Armoele nie oorsaak van jeugmisdaad — Shilowa. *Beeld*, 16 Junie.

Department of Education 2000. *Values, education and democracy. Report of the Working Group on Values in Education*. Available url: http://education.pwv.gov.za/Policies_Reports/Reports_2000/Values.htm.

De Wet NC 2001. 'n Analise van geselekteerde mediaberigte se uitbeelding van rassisme in Suid-Afrikaanse skole. *Koers*, 66:245-262.

Die Burger, 7 Maart 1997:11. Natal skool sluit ná swart en Indiërleerlinge bots.

Die Patriot, 7 Mei 1999:8. Onderwysbedrog skud SA.

Dreyer N 2001. Independent body probing theft of school money in Western Cape. *Sunday Weekend Argus*, 4 March.

Ducas B 2001. Local schools continue drug tests. *Natal Witness*, 23 June.

Duma M 1999. Learning suffers as thugs and rapists terrorise pupils. *Sunday World*, 1 August.

Du Preez L 1998. Rubberkoeëls klap in Huhudi. *Beeld*, 20 Maart.

Eastern Province Herald, 7 September 2000:6. Teacher who stole is still being paid.

Eastern Province Herald, 27 October 2001a:2. Slaying of pupil highlights school danger zones.

Eastern Province Herald, 28 September 2001b:2. Sex abuse monsters stalk E Cape schools.

Eastern Province Herald, 19 February 2001c:3. Vandals in petrol bomb attack on EL school field.

Ehlenberger KR 2002. The right to search students. *Educational Leadership*, 59:31-35.

- Erasmus E 2000. Onwaar dat staat skole nie beveilig nie. *Beeld*.
- Erasmus E 1999. Rassisme g'n die rede vir messtekery; kindernonsens wel. *Beeld*, 13 November.
- Evening Post*, 5 February 1985:6. Apartheid education at root of race prejudice.
- Fourie R 2001. Kinders beseer 2 van polisie. *Beeld*, 24 September.
- Fourie P 1995. Die spieël van gruwel. *Insig*, September:48.
- Fowler R 1991. *Language in the news*. London: Routledge.
- Froneman JD 1997. Towards a Christian model for journalism. *Koers*, 62:1-17.
- Gerald JE 1983. *News of crime*. London: Greenwood Press.
- Gibson K 1994. The enemy within. *Indicator SA*, 11:2-6.
- Gifford G 1999. Website may be key to robbery. *Star*, 26 August.
- Gifford G 1997. Vandalism leaves parents fuming and Riverlea school barely usable. *Star*, 7 May.
- Gillham S 1999. Sex attack on pupil probed. *Eastern Province Herald*, 13 August.
- Gophe M 2001. Pupils stage street protest after latest classroom robbery. *Cape Argus*, 31 May.
- Govender P 1999. Warning on school trips. *Sunday Times*, 7 November.
- Greek C 2001. *Media generated crime waves*. Available url: <http://www.criminology.fs.u.edu/crimedia/lectur3.html>.
- Greenwood W & Welsh 1992. *Essential laws for journalists*. London: Butterworths.
- Hadebe S 2001a. Teachers flee school gangs. *Natal Witness*, 16 June.
- Hadebe S 2001b. Angry pupils seek out teacher. *Natal Witness*, 14 November.
- Hagen H 2000. Pupils vigilantes go on rampage. *The Citizen*, 4 May.
- Hans B & Lubisi D 2001. "Our teachers raped us." *City Press*, 21 October.
- Hattingh M 2001. Hoofde pak stryd teen dwelms aan. *Die Burger*, 29 November.
- Hisa HJ 1988. *Mass communication research methods: a step-by-step approach*. Hilldale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Hoffman H 1997. Skool eis optrede ná harde werk verbrand. *Die Burger*, 26 Augustus.
- Hyman IA & Snook PA 1999. *Dangerous schools*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Impak*, 1 Februarie 2002:1. Verkragtings in skole.
- Jankowski NW 1991. Qualitative research and community media. In: Jensen KB & Jankowski NW (ed.) *A handbook of qualitative methodologies for mass communication research*. London: Routledge.
- Johns L 2000. Battle shock hits school on front line in gang warfare. *Cape Argus*, 28 August.
- Johns L & Bamford H 1999. School in mass brawl. *Cape Argus*, 2 September.
- Jones D 2001. Asmal tells teachers to blow whistle on crimes. *Business Day*, 29 May.
- Joseph 2001. Belhar schools under siege. *Cape Argus*, 6 November.
- Joubert J 1999. Dwelms dwing skoolmeisies na prostitusie. *Beeld*, 31 Maart.
- Kahn T, Ramalepe R, Solomon MW & N Zuma 2002. Difficulties likely to dog start new school year. *Business Day*, 23 January.
- Khan F 2001. Durban school row escalates as parents fear for their lives. *Daily News*, 26 September.
- Khangale N 2001. School ordered to reinstate expelled pupils. *Sowetan*, 18 September.
- Khumalo S & Meyer J 2000. KZN education crisis debate. *Daily News*, 27 January.
- Komane M 1999. Students cause mayhem in Chiawelo. *City Press*, 15 August.
- Ledwaba LS, Turkington T & Magwaza G 1999. Teachers ... leave those kids alone. *Sunday World*, 21 March.
- Littlejohn M 2000. Outlaw corporal punishment at home. *Mail & Guardian*, 28 January.
- Mabuza K 2001. Police probe "fake" student. *The Citizen*, 7 December.
- Mackay M & Mnyakama M 1997. Vandals trash city school's science laboratory. *Cape Argus*, 19 December.
- Mahlangu D 2000a. Grim case of racism in Jo'burg school. *City Press*, 11 June.
- Mahlangu D 2000b. Racist school attack victim may partially lose sight. *City Press*, 18 June.
- Makhado K 2000. School left with nothing after multiple break-ins. *Sowetan*, 19 July.
- Makhanya P 2001. School could face action in drug-testing row. *Star*, 30 November.
- Matavire M 2001. Pupils' lessons cut by vandalism and theft. *Eastern Province Herald*, 25 August.
- Matavire M 1999a. Grade 9 boy held in school gun drama. *Eastern Province Herald*, 22 June.
- Matavire M 1999b. Boy held for vandalising school, again! *Eastern Province Herald*, 27 Maart.
- Mazwai T 1991. The present and future role of the press. In: South African Institute of Race Relations. *Mau-Mauing the Media*. Cape Town: Galvin & Sales.
- Mboyane S 2001a. School head to wed pregnant pupil (18). *City Press*, 4 November.
- Mboyane S 2001b. Pupil (10) assaulted by teachers. *City Press*, 11 March.
- Mboyane S 2000. Boy suffers perforated eardrum in racist attack. *City Press*, 26 November.
- Mcquill D 1987. *Mass communication theory*. London: Sage Publications.
- Mecoamere V 2002. Teachers pistol-whipped, robbed. *Sowetan*, 16 January.
- Mecoamere V 2001. Officials fired for fraud. *Sowetan*, 25 September.
- Merrill JC 1984. News medium, news, objectivity — ontological questions in journalism. *Equid Novi*, 5:79-82.
- Meyer J & Suder I 2000. School past test. *Daily News*, 19 January.
- Meyer L 2001. Ma wil kind uit skool haal ná messtekery. *Rapport*, 4 November.
- Meyer L 1998. Gomsnuiewery by skool gestop. *Rapport*, 1 Maart.
- Mkhwanazi M 1997. Irate pupils burn down three homes. *Sowetan*, 27 February.
- Mkhondo R 2000. Unruly school kids: where to draw the line, *The Citizen*, 20 September.
- Mkokeli S 2001. Sexual abuse is rife in public schools. *Eastern Province Herald*, 27 September.
- Mkhwanazi M 2000. Gumba ends in tragedy. *Sowetan*, 8 August.
- Moela S 2000. Are schools in city centres becoming breeding grounds for waywardness? *City Press*, 16 January.
- Mohale J 2001. Markers recommit after bribe report. *Sowetan*, 12 November.
- Molwedi P 2000. Drunk pupils: club could be closed. *Star*, 23 February.
- Momberg E 2001. Dagga raid on Pta school. *Citizen*, 7 November.
- Monare M 2000. Knives out as pupils clash at school. *Pretoria News*, 30 August.
- Mothibeli T 1999. Soweto secondary school to upgrade security. *Star*, 24 November.
- Muller P 1990. Leserbehoefte: 'n Nuwe vorm van sensuur? *Equid Novi*, 11:225-231.
- Mquqo H 2001. Jacobs' plan to combat fraud. *Sowetan*, 16 November.
- Naidu M 1998. Reasoma has an education mission. *Sowetan*, 5 March.
- Natal Witness*, 12 December 2001: 3. Women jailed for exam fraud.
- Ncaca N 1999. 6 Teachers hired pupils to kill the principal. *City Press*, 7 February.
- Ndiyane E 2001. Schools in turmoil after two deaths. *Daily News*, 20 June.
- Neetling T 2001. Outrage as teacher canes girl with pipe. *Eastern Province Herald*, 10 May.
- Ngobeni E 2001. Family to sue over beating. *Mail & Guardian*, 5 April.
- Ngoveni E 2001. HIV-positive teacher allegedly rapes pupils, carries on teaching. *Mail & Guardian*, 4 October.
- Ngobeni E 1999. School in a place of war. *Mail & Guardian*, 8 October.
- Ntabazalila E 2001. Teacher "traumatised" after attack at school. *Cape Times*, 13 June.
- Oosthuizen LM 1994. Crime news, the police and the press: moving away from the official orthodoxy. *Communitas*, 1:79-89.
- Pelser W 1998. Van vlinder tot tronksel. *Rapport*, 8 November.
- Pienaar A 2001. Deursoek skoolsakke vir dwelms. *Beeld*, 22 Oktober.
- Proudlock P 2000. Fewer firearms means lower death roll. *Children First*, February/March:3-6.
- Rademeyer A 2001. Breekspul dreig oor Pta-hoof. *Beeld*, 22 November.
- Rademeyer A 2001. Misdaadvlakke by skole rede tot groot kommer, sê Asmal. *Beeld*, 21 November.
- Rantao J 1999. Are we on the road to Littleton? *Star*, 23 April.
- Rapitso S 2000. Special school robbed once again. *Sowetan*, 18 September.
- Ross K 1999. Gang attacks school. *Daily News*, 6 April.
- SA Media 2002. Available url: <http://www.samedia.uovs.ac.za>.
- Schneider JH 1992. Crime in the mass media. *Acta Criminologica*, 5:30-37.
- Seekings J 1995. Media representations of "Youth" and the South African transition. *South African Sociological Review*, 7:25-42.
- Sefara 2000. MEC lashes out at disgraceful teachers. *Sowetan*, 28 August.
- Setiloane CWM 1991. A study of attitudes towards and tolerance of violence by a group of school children. *Social Work*, 27:59-66.
- Shen J 1997. The evolution of violence in schools. *Educational Leadership*, 55:18-20.
- Singh R 2001. School takes steps against violence. *Leader*, 9 November.
- Smith A 1997. Vandals trash Mitchell's Plain primary school. *Cape Argus*, 3 April.
- Smith C 2001a. Skool verloor die stryd teen dagga en ander euwels. *Die Volksblad*, 7 Junie.
- Smith C 2001b. Terror in places of learning. *The Teacher*, 30 April.
- Smith C 1999. Asmal: School rape a national crisis. *Mail & Guardian*.

- Smith C 1998. "Supermark-skool" se leerlinge woeker ondanks ontberings. *Die Volksblad*, 11 November.
- Solomon WS 1994. Deconstructing violence: press coverage of the LAPD/Rodney King beating and first trial. *Equid Novi*, 15:175-194.
- Sonnekus EF & Cloete 1994. Jeugkriminalologie in die RSA: teorie en navorsingspraktyk. *Acta Criminologica*, 7:17-32.
- Sowetan*, 28 June 2001:7. Our pupils are not what they used to be. *Sowetan Sunday World*, 19 August 2001. Trigger-happy schoolkids a Joburg reality.
- Star*, 26 Februarie 1997a:1. Riot after police free rape suspect.
- Star*, 16 May 1997b:6. Black, white pupils in school brawl.
- Star*, 1 May 1997c:2. Pretoria school tense after race clashes.
- Stempel, G.H. 1981. Content analysis. In: Stempel GH & Westley BH (eds). *Research methods in mass communication*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Stiehler A 2000. Mesdood dubbele tragedie. *Beeld*, 10 Mei.
- Sunday Tribune*, 20 June 1999:3. Violence again explodes at school after racial incidents.
- Swanepoel T 2000. Spieëlbeeld van samelewing. *Beeld*, 1 Junie.
- Tabane R 1999. Pupils desert classroom for pleasures of the pub. *Star*, 28 October.
- The Citizen*, 15 July 1999a:8. Pupil accuses teacher of sexual abuse.
- The Citizen*, 30 November 1999b:8. Racism in school is prevalent.
- The Leader*, 14 May 1999:4. Police bid to enlist aid of parents to combat drugs.
- Thomas RM 1990. *International Comparative Education*. Oxford: Pergamon Press.
- Thompson D 1998. 3 bruin leerlinge in hospitaal na aanval deur wit kinders. *Beeld*, 6 Februarie.
- Tromp B 1998. Schools left at mercy of gangsters, say teachers. *Cape Argus*, 5 March.
- United Nations, 1998. *Universal declaration of Human Rights*. Available url: [Http://www.un.org/Overview/rights.html](http://www.un.org/Overview/rights.html).
- United Nations High Commissioner for Human Rights 1989. *Convention on the Rights of the Child*. Available url: [Http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/k2crc.htm](http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/k2crc.htm).
- Van Den Aardweg EM 1987. Possible causes of school violence. *South African Journal of Education*, 7:223-230.
- Van Dijk TA 1997. Political discourse and racism: describing others in Western Parliaments. In: Riggins SH (ed.) *The language and politics of exclusion*. London: Sage Publications.
- Van Niekerk S 1999. Seun (16) vir 22 jaar tronk toe weens verkragting. *Beeld*, 16 November.
- Wimmer RD & Dominick JR 1997. *Mass media research*. Belmont: Wadsworth Publishing Company.
- Windhal S, Signitzer B & Olson JT 1998. *Using communication theory*. London: Sage Publications.
- White JA 1995. Violence prevention in schools. *Journal of Health Education*, 26:52-53.
- Young J 1999. The failure of criminology: the need for a radical realism. In: Muncie J, McLaughlin E & Langan M (eds) *Criminological perspectives. A reader*. London: Sage Publications.